Europos Sąjungos
oficialusis leidinys

LT
L serija

2026/296

2026 4 22

KOMISIJOS DELEGUOTASIS REGLAMENTAS (ES) 2026/296

2026 m. vasario 9 d.

kuriuo Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2024/1781 papildomas nustatant nuo draudimo sunaikinti neparduotus vartojimo gaminius nukrypti leidžiančias nuostatas

EUROPOS KOMISIJA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo,

atsižvelgdama į 2024 m. birželio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2024/1781, kuriuo nustatoma tvarių gaminių ekologinio projektavimo reikalavimų nustatymo sistema, iš dalies keičiami Direktyva (ES) 2020/1828 bei Reglamentas (ES) 2023/1542 ir panaikinama Direktyva 2009/125/EB ([1]), ypač į jo 25 straipsnio 5 dalį,

kadangi:

(1) Reglamento (ES) 2024/1781 25 straipsnio 1 dalimi nuo 2026 m. liepos 19 d. ekonominės veiklos vykdytojui draudžiama sunaikinti tam tikrus neparduotus vartojimo gaminius;

(2) kad ekonominės veiklos vykdytojai galėtų sunaikinti neparduotus vartojimo gaminius, kai tai pagrįsta ir tikslinga dėl bet kurios iš Reglamento (ES) 2024/1781 25 straipsnio 5 dalyje išvardytų priežasčių, būtina nustatyti nuo draudimo sunaikinti to reglamento VII priede išvardytus neparduotus vartojimo gaminius nukrypti leidžiančias nuostatas;

(3) priklausomai nuo aplinkybių, kuriomis pateisinamas sunaikinimas, ekonominės veiklos vykdytojai vis tiek gali turėti galimybę perdaryti, atnaujinti arba padovanoti atitinkamus neparduotus vartojimo gaminius, taip pat juos išmesti, kad paruoštų juos naudoti pakartotinai, vadovaujantis Reglamento (ES) 2024/1781 2 straipsnio 34 punkte pateikta termino „sunaikinimas“ apibrėžtimi; kai taikoma nukrypti leidžianti nuostata, neparduotų vartojimo gaminių sunaikinimas turi būti vykdomas laikantis atliekų hierarchijos prioritetinio eiliškumo, nustatyto Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2008/98/EB ([2]) 4 straipsnyje, pirmenybę teikiant perdirbimui, o tik po jo renkantis kitokio panaudojimo, įskaitant energijai išgauti, ir šalinimo operacijas;

(4) Reglamento (ES) 2024/1781 tikslas – pagerinti gaminių aplinkosauginį tvarumą. Tačiau to reglamento 25 straipsnio 1 dalyje nustatytu draudimu ekonominės veiklos vykdytojams neturėtų būti užkertamas kelias ar ribojama galimybė imtis būtinų veiksmų aukštam saugos lygiui užtikrinti ir neparduotiems vartojimo gaminiams sunaikinti, kai jie kelia pavojų sveikatai ar saugai ir kai neįmanoma imtis kitų rizikos mažinimo priemonių;

(5) vartojimo gaminiai taip pat gali neatitikti Sąjungos ar nacionalinės teisės dėl su vartotojų sveikata ar sauga nesusijusių priežasčių, pavyzdžiui, dėl tokių etinių priežasčių kaip priverčiamasis darbas. Tokiais atvejais sunaikinimas gali būti privalomas pagal tą teisės aktą arba gali būti tinkama rizikos mažinimo priemonė, todėl turėtų būti leidžiamas;

(6) intelektinės nuosavybės teisių apsauga yra labai svarbi siekiant išlaikyti vidaus rinkos vientisumą ir skatinti naujų produktų bei technologijų kūrimą ir komercializaciją. Jei nustatoma, kad pažeidžiamos su neparduotais vartojimo gaminiais susijusios intelektinės nuosavybės teisės, sunaikinimas gali būti būtinas siekiant užkirsti kelią tolesniam pažeidimui;

(7) intelektinės nuosavybės teisės taip pat gali būti siejamos su galiojančiais ir vykdytinais sutartiniais įsipareigojimais, pavyzdžiui, licencijomis, kuriomis ribojamas produkto pardavimas ar platinimas po konkrečios datos. Praėjus tai datai sunaikinimas gali būti būtinas siekiant užtikrinti veiksmingą naudojimąsi tomis teisėmis;

([1]) OL L, 2024/1781, 2024 6 28, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1781/oj.
([2]) 2008 m. lapkričio 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/98/EB dėl atliekų ir panaikinanti kai kurias direktyvas (OL L 312, 2008 11 22, p. 3, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2008/98/oj).

(8) Kai kurie vartojimo gaminiai gali būti netinkami naudoti pakartotinai arba perdaryti, nes techniškai neįmanoma pašalinti arba padaryti visam laikui neprieinamų etikečių, logotipų ar gaminio dizaino savybių. Toks pašalinimas gali būti būtinas siekiant užtikrinti intelektinės nuosavybės teisių laikymąsi. Vartojimo gaminiai taip pat gali būti netinkami pakartotinai naudoti arba perdaryti, nes jie yra nederami konkrečiomis kultūrinėmis, etinėmis ar visuomeninėmis aplinkybėmis. Tokie gaminiai net ir atitikdami Sąjungos ar nacionalinę teisę gali būti prieštaringai vertinami ir įžiebti diskusijas moralės klausimais, kelti etinių problemų arba prieštarauti vyraujančioms socialiai priimtinoms pagarbos, lygybės ar žmogaus orumo normoms. Tai visų pirma apima gaminius, kuriais, be kita ko, skleidžiama diskriminacija, piktnaudžiaujama stereotipais arba naudojamasi kurstomąja retorika ar vaizdais. Tokiais atvejais sunaikinimas turėtų būti galimas, kai tai yra veiksmingiausias ir proporcingiausias sprendimas tokioms techninėms problemoms spręsti. Techninis neįgyvendinamumas – tai kai veiksmingų taisomųjų priemonių imtis negalima, nes esamos technologijos, pripažintos techninės žinios arba ekonominės veiklos vykdytojui prieinama ekspertizė yra nepakankamos arba nepatikimos;

(9) turėtų būti galima sunaikinti sugadintus gaminius, jei jie buvo fiziškai pažeisti, užteršti arba pablogėjo jų savybės įvairiose tiekimo grandyse vykdomos veiklos ir procesų metu. Tai apimtų tvarkymą, sandėliavimą, transportavimą, mažmeninę prekybą arba vartotojų atliekamą grąžinimą, kai tokie gaminiai grąžinami remiantis teise atsisakyti, numatyta Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2011/83/ES ([3]), arba, jei taikoma, per ilgesnį pardavėjo nustatytą atsisakymo laikotarpį, su sąlyga, kad gaminį sutaisyti nėra techniškai įmanoma arba ekonomiškai efektyvu;

(10) turėtų būti galima sunaikinti gaminius, kurie yra netinkami naudoti pagal numatytą paskirtį dėl dizaino ar gamybos defektų, dėl kurių gaminys yra nefunkcionalus. Gaminys turėtų būti laikomas nefunkcionaliu, jei jis neturi esminių savybių, kurių vartotojai pagrįstai tikisi, arba kai dėl defekto gaminio nebegalima naudoti pagal jo pagrindinę paskirtį. Sunaikinti gaminius turėtų būti leidžiama tik kai tokių gaminių negalima pataisyti;

(11) ekonominės veiklos vykdytojai gali dovanoti neparduotus vartojimo gaminius naudoti arba pakartotinai naudoti tinkamiems partneriams dovanų gavėjams, įskaitant socialinės ekonomikos subjektus, kurie pagal statutą ar įprastą praktiką priima dovanojamus atitinkamus vartojimo gaminius, pirmenybę teikdami dovanojimui vietoje, kad būtų kuo labiau sumažintas poveikis aplinkai ir skatinama kurti tvarius, dalyvaujamuosius ir įtraukius verslo modelius ir kokybiškas darbo vietas Sąjungoje. Jei toks pasiūlymas buvo pateiktas tiesiogiai bent trims tinkamiems socialinės ekonomikos subjektams Sąjungoje arba ne trumpiau kaip aštuonias savaites lengvai prieinamame ekonominės veiklos vykdytojo interneto svetainės puslapyje, bet dovanojami gaminiai nebuvo priimti, jie galėtų būti sunaikinti. Neparduotus vartojimo gaminius kaip dovanas gavusiems socialinės ekonomikos subjektams turėtų būti leidžiama tuos gaminius sunaikinti, jei jie negali rasti jiems gavėjų, išskyrus atvejus, kai tokiems gaminiams taikomi pagal Direktyvą 2008/98/EB nustatyti išmestų tekstilės gaminių atskiro surinkimo ir paruošimo pakartotiniam naudojimui reikalavimai arba kitoms gaminių grupėms taikomi lygiaverčiai reikalavimai;

(12) siekiant apsaugoti žiedinius verslo modelius, apimančius gaminių pardavimą po jų paruošimo naudoti pakartotinai, nuo nenumatytų neigiamų pasekmių turėtų būti galima sunaikinti neparduotus vartojimo gaminius, patiektus rinkai po operacijų, atliktų atliekų apdorojimo veiklos vykdytojų pagal Direktyvą 2008/98/EB. Pagal tą direktyvą tam, kad atliekos nustotų būti atliekomis, turi egzistuoti antrinės žaliavos rinka arba paklausa. Todėl, jei tokios rinkos nėra, gaminį turėtų būti galima sunaikinti;

(13) siekiant užkirsti kelią piktnaudžiavimui, užtikrinti, kad ekonominės veiklos vykdytojų taikomos nukrypti leidžiančios nuostatos būtų pagrįstos ir sunaikinimas išliktų tik kraštutine priemone, turėtų būti nustatyti tinkami tikrinimo mechanizmai, pagrįsti, kai tai aktualu, esama gaminių kokybės užtikrinimo praktika. Kad kompetentingos nacionalinės institucijos galėtų atlikti tinkamas patikras, ekonominės veiklos vykdytojai penkerius metus turėtų saugoti visus atitinkamus dokumentus, kuriuos ekonominės veiklos vykdytojai naudoja patikrinimui atlikti. Kai tos pačios aplinkybės, kuriomis sunaikinimas yra pateisinamas, turi įtakos daugiau nei vienam gaminiui, visų tokių gaminių dokumentai gali būti surenkami kartu;

([3]) 2011 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2011/83/ES dėl vartotojų teisių, kuria iš dalies keičiamos Tarybos direktyva 93/13/EEB ir Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 1999/44/EB bei panaikinamos Tarybos direktyva 85/577/EEB ir Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 97/7/EB, (OL L 304, 2011 11 22, p. 64, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2011/83/oj).

(14) ekonominės veiklos vykdytojai, kurie žino apie aplinkybes, lemiančias bet kurios iš šiame reglamente nustatytų nukrypti leidžiančių nuostatų pritaikomumą neparduotiems gaminiams, turėtų gaminius priimančiam atliekų apdorojimo veiklos vykdytojui pateikti pareiškimą, informuojantį apie pritaikomą nukrypti leidžiančią nuostatą siekiant veiksmingesnių rūšiavimo procesų, didesnio pakartotinio naudojimo ir perdirbimo lygio ir mažesnių nebūtinų atliekų apdorojimo išlaidų,

PRIĖMĖ ŠĮ REGLAMENTĄ:

1 straipsnis

Apibrėžtys

Šiame reglamente vartojamų terminų apibrėžtys:

1) socialinės ekonomikos subjektas – socialinės ekonomikos subjektas, apibrėžtas Direktyvos 2008/98/EB 3 straipsnio 4i punkte;

2) ekonomiškai efektyvu – kai gaminio taisymo arba atnaujinimo išlaidos nėra didesnės už bendras to gaminio sunaikinimo ir gaminio, kuriuo jis pakeičiamas, medžiagų, gamybos, pakavimo, transportavimo, atsargų papildymo ir kitas administracines arba logistines išlaidas.

2 straipsnis

Nuo draudimo sunaikinti neparduotus vartojimo gaminius nukrypti leidžiančios nuostatos

Reglamento (ES) 2024/1781 VII priede išvardyti neparduoti vartojimo gaminiai gali būti sunaikinti, jeigu gali būti pateikti 3 straipsnyje nurodyti dokumentai, bet kuriomis iš toliau nurodytų aplinkybių:

a) gaminys yra pavojingas gaminys, kaip apibrėžta Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (ES) 2023/988 ([4]);

b) gaminys yra netinkamas naudoti pagal paskirtį dėl to, kad neatitinka Sąjungos ar nacionalinės teisės dėl kitų priežasčių nei nurodytosios a punkte, ir sunaikinimas yra privalomas pagal teisės aktus arba yra tinkamas ir proporcingas taisomasis veiksmas;

c) galutiniu teismo sprendimu, taikant alternatyvaus ginčų sprendimo procesą priimtu sprendimu, teisių turėtojo, kompetentingos institucijos arba teisių turėtojo vardu įgalioto veikti subjekto pranešimu arba ekonominės veiklos vykdytojo atliktu vidaus tyrimu nustatoma, kad gaminys pažeidžia intelektinės nuosavybės teises, jeigu ekonominės veiklos vykdytojas gali tinkamai pagrįsti pažeidimą;

d) gaminiui taikoma galiojanti ir vykdytina licencija arba panašus sutartinis reikalavimas, saugantis intelektinės nuosavybės teises, pagal kurį produkto pardavimas, platinimas ar bet kokia kita perdavimo forma praėjus nustatytam laikotarpiui yra tų intelektinės nuosavybės teisių pažeidimas, ir tas nustatytas laikotarpis jau yra pasibaigęs, jeigu ekonominės veiklos vykdytojas gali tinkamai pagrįsti pažeidimą ir įrodyti, kad sunaikinimas yra tinkamas ir proporcingas taisomasis veiksmas;

e) gaminys netinkamas paruošti naudoti pakartotinai arba perdaryti, nes techniškai neįmanoma pašalinti arba padaryti visam laikui neprieinamų etikečių, logotipų ar atpažįstamų gaminio dizaino ar kitų savybių, kurie yra:

   i) saugomi intelektinės nuosavybės teisėmis arba

   ii) laikomi nederamais;

([4]) 2023 m. gegužės 10 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2023/988 dėl bendros gaminių saugos, kuriuo iš dalies keičiami Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1025/2012 bei Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2020/1828 ir panaikinamos Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/95/EB bei Tarybos direktyva 87/357/EEB, (OL L 135, 2023 5 23, p. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/988/oj).

f) gaminys gali būti pagrįstai laikomas nepriimtinu naudoti vartotojams dėl žalos, įskaitant fizinę žalą, pablogėjusių savybių ar užteršimo, įskaitant higienos problemas, neatsižvelgiant į tai, ar šią žalą padarė vartotojai, ar ji buvo padaryta ekonominės veiklos vykdytojams ar kitiems tiekimo grandinės, transportavimo, mažmeninės prekybos ar sandėliavimo subjektams tvarkant gaminį, kai gaminį sutaisyti ir atnaujinti yra techniškai neįmanoma arba ekonomiškai neefektyvu;

g) gaminys yra netinkamas naudoti pagal jo paskirtį dėl dizaino arba gamybos defektų, kurių pataisyti techniškai neįmanoma;

h) tik tuo atveju, jei netaikoma nė viena iš a–g punktuose nurodytų aplinkybių: gaminys buvo pasiūlytas dovanų tiesiogiai bent trims Sąjungoje įsisteigusiems tinkamiems socialinės ekonomikos subjektams arba ne trumpiau kaip aštuonias savaites lengvai prieinamame ekonominės veiklos vykdytojo interneto svetainės puslapyje, bet dovanojamas gaminys nebuvo priimtas;

i) gaminį kaip dovaną priėmė Sąjungoje įsisteigęs socialinės ekonomikos subjektas, tačiau gavėjas nebuvo rastas;

j) gaminys buvo patiektas rinkai po to, kai jį atliekų apdorojimo veiklos vykdytojas paruošė naudoti pakartotinai, tačiau gavėjas nebuvo rastas.

3 straipsnis

Atitikties tikrinimo dokumentai

Ekonominės veiklos vykdytojai penkerius metus po neparduoto vartojimo gaminio, kuriam pagal 2 straipsnį taikoma nukrypti leidžianti nuostata, sunaikinimo saugo ir, gavę prašymą, per 30 dienų nuo prašymo gavimo kompetentingoms institucijoms elektronine forma pateikia toliau nurodytus dokumentus, išskyrus atvejus, kai kompetentingai nacionalinei institucijai ši informacija yra prieinama pagal kitą teisės aktą:

a) 2 straipsnio a punkte nurodyto pavojingo gaminio atveju – vieną iš šių dokumentų:

   i) sveikatos ar saugos problemos, keliančios pavojų Reglamento (ES) 2023/988 5 straipsnyje nurodyto bendrojo saugos reikalavimo laikymuisi, aprašymą, įskaitant gaminio saugos vertinimą pagal to reglamento 6, 7 ir 8 straipsnius;

   ii) bandymų ataskaitą, kurioje nurodoma, kad gaminyje yra reikalavimų neatitinkančių cheminių medžiagų, ir nurodoma taikoma Sąjungos ar nacionalinė teisė;

b) 2 straipsnio b punkte nurodyto gaminio atveju – įsivertinimo ataskaitą, kurioje nurodoma reikalavimų nesilaikymo rūšis, taip pat taikytina Sąjungos ar nacionalinė teisė;

c) 2 straipsnio c punkte nurodytu atveju – tame punkte nurodytą galutinį teismo sprendimą, alternatyvų ginčo sprendimą ar pranešimą arba vidaus tyrimo, kuriuo pagrindžiamas pažeidimas, dokumentus;

d) 2 straipsnio d punkte nurodytu atveju – su teisių turėtoju sudarytą licenciją, sutartį arba susitarimą, kuriame aiškiai nurodyti gaminio platinimo ar kitų jo perdavimo formų apribojimai po tam tikro laikotarpio, kartu su pagrindimu, kad sunaikinimas yra tinkamas ir proporcingas;

e) 2 straipsnio e punkte nurodytu atveju – patikrinimo ataskaitą arba pagrindžiamuosius dokumentus, kuriais įrodoma, kad gaminio paruošimo naudoti pakartotinai arba perdaryti techninės galimybės buvo įvertintos ir buvo nustatyta, kad tai nėra įmanoma, įskaitant, kai tinkama, vaizdinius įrodymus, techninę analizę arba ekspertų nuomones, kuriais pagrindžiama, kad techniškai neįmanoma pašalinti arba visam laikui padaryti neprieinamų etikečių, logotipų ar atpažįstamų savybių, kurie yra saugomi intelektinės nuosavybės teisėmis arba kurie laikomi nederamais;

f) 2 straipsnio f punkte nurodyto pažeisto gaminio arba to straipsnio g punkte nurodyto pagal paskirtį netinkamo naudoti gaminio atveju – bet kurį iš šių dokumentų:

   i) įrodymus, kad gaminiui buvo taikytos kokybės vertinimo procedūros, įskaitant vizualinę apžiūrą ir rūšiavimą, pagal kuriuos pirmenybė teikiama atkūrimui ir taisymui, įskaitant kokybės vertinimo procedūros aprašymą, standartizuotus konkrečių rūšių žalos ištaisymo planus ir konkrečių atvejų, kai 2 straipsnio f punkte nurodyto gaminio sutaisyti ir atnaujinti neįmanoma dėl techninių arba ekonominio efektyvumo priežasčių arba tostraipsnio g punkte nurodyto gaminio sutaisyti neįmanoma dėl techninių priežasčių, aprašymą;

ii) patikrinimo atliekant techninį bandymą įrašą, taikomų praktinių vertinimų rezultatus arba kitus ekspertų vertinimus, kuriais dokumentuojama nustatytos sugadintų gaminių ar partijų žalos rūšis ir lygis, taip pat taisomųjų priemonių taikymo netikslingumas dėl techninių ar ekonominio efektyvumo priežasčių 2 straipsnio f punkte nurodyto gaminio atveju arba dėl techninių priežasčių to straipsnio g punkte nurodyto gaminio atveju;

g) 2 straipsnio h punkte nurodytu atveju – pasiūlymo dovanoti įrodymus;

h) 2 straipsnio i punkte nurodytu atveju – deklaraciją, kuria patvirtinama, kad gaminys gautas kaip dovana ir kad nepavyko rasti jam gavėjo;

i) 2 straipsnio j punkte nurodytu atveju – dokumentus, kuriais įrodoma, kad gaminys gautas iš atliekų apdorojimo veiklos vykdytojo ir kad nepavyko rasti jam gavėjo.

4 straipsnis

Pareiškimas atliekų apdorojimo veiklos vykdytojams

Pristatydami atliekų apdorojimo veiklos vykdytojui neparduotus vartojimo gaminius, kuriems taikoma viena iš 2 straipsnyje nustatytų nukrypti leidžiančių nuostatų, ekonominės veiklos vykdytojai pateikia jam pareiškimą dėl pritaikomos nukrypti leidžiančios nuostatos.

5 straipsnis

Peržiūra

Komisija peržiūri šį reglamentą atsižvelgdama į naujus gaminius, įtrauktus į Reglamento (ES) 2024/1781 VII priedą, arba į nukrypti leidžiančių nuostatų tinkamumą, visų pirma apsvarstydama, ar nauji moksliniai duomenys arba naujausių technologijų raida pateisina nukrypti leidžiančią nuostatą, susijusią su aukštos kokybės perdirbimo technologijų taikymu kaip mažiausią neigiamą poveikį aplinkai darančiu variantu. Šios peržiūros rezultatus ir prireikus pasiūlymo dėl peržiūrėto teisės akto projektą Komisija pateikia kaskart kai į to reglamento VII priedą įtraukiamas naujas gaminys ir bet kuriuo atveju ne vėliau kaip 2031 m. gegužės 12 d.

6 straipsnis

Įsigaliojimas ir taikymas

Šis reglamentas įsigalioja dvidešimtą dieną po jo paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

Jis taikomas nuo 2026 m. liepos 19 d.

Šis reglamentas privalomas visas ir tiesiogiai taikomas visose valstybėse narėse.

Priimta Briuselyje 2026 m. vasario 9 d.

Komisijos vardu
Pirmininkė
Ursula VON DER LEYEN